

Nr 538

Av herr **Lundberg**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 10, med förslag till förordning om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 10 med förslag om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten föreslås ett uttag av en extra 25-procentig investeringsavgift. Mot förslaget att vidtaga en skärpning av byggnadsregleringen så att den i princip innebär byggnadsstopp för viss bygghenskap för att på så sätt söka styra investeringar finns väl knappast något att invända. Tvärtom torde väl behovet av ett sådant ingrepp förelegat under lång tid. Däremot¹ kan det starkt ifrågasättas om en hög extra investeringsavgift är lämplig eller ens försvarlig att nyttja om man vill komma till rätta med en del aktuella problem som ett dynamiskt samhälle ställs inför.

I en viss situation kan bygghenskap som träffas av investeringsavgifter helt enkelt inte uppskjutas utan att detta på andra vitala områden kan förorsaka framför allt samhället mycket allvarliga skador. Det finns även bygghenskap inom den föreslagna avgiftskategorien som krävt så stora investerings- och planeringskostnader att de kommit i ett tvångsläge där man praktiskt taget inte har något val. Förlusten kan bli vida större än avgiften om man skjuter bygghenskapen på framtiden. En extra investeringsavgift på 25 procent har faktiskt karaktären av att den kan kyssa och slå ihjäl med samma varma själ. Om den styrande effekten i en reglering inte onödigt skall skada andra för samhället väsentliga intressen måste man därför se till att direkta skadeverkningar kan elimineras. Även om syftet med propositionen i princip är att anse som ett totalstopp för viss bygghenskap, har dock regeringen förutsatt att begränsade undantag kan få göras; men gör man detta gäller att den 25-procentiga extra avgiften som regel skall utgå även om bygghenskapen direkt gynnar samhället.

I propositionen har statsrådet övervägt två sätt för att skapa en reglering av viss bygghenskap. Det ena var en kraftig skärpning av byggnadsregleringen och det andra var en hög investeringsavgift. Statsrådet valde den minst lämpliga vägen, den 25-procentiga investeringsavgiften, som i realiteten är vida hårdare än den formellt kan förefalla. Även om den senare extra avgiften kortsiktigt kan urskilningslöst uppskjuta ett akut behov till oktober 1968, finns det ingen redovisning av hur och på vad sätt man då skall kunna komma till rätta med den hopklumpade situationen av aktuella byggnadsobjekt. En fysisk reglering måste ett föränderligt samhälle ha på vissa centrala områden. Vår byggnadsverksamhet har en grundläggande betydelse i samhällslivet, och den kan aldrig styras genom att en bygghenskap kan komma till stånd endast för den som äger tillgång till ekonomiska och disponibla resurser.

Det bör i detta sammanhang erinras om att det är en central angelägenhet för samhället att söka komma till rätta med prisstegringarna, speciellt med hänsyn till låglönegrupperna. Inom handeln är detta en dagsaktuell huvuduppgift. Priskontroll och konsumentupplysning kan vara bra och nödvändiga, men skall vi verkligen praktiskt kunna få billigare varor i butikerna gäller det främst att man kan stimulera en skärpt konkurrens och att handeln ges omedelbara möjligheter till en nödvändig rationalisering. Enda eller huvudsakliga vägen till en sänkning av kostnaderna och priserna inom varuförmedlingen är f.n. i första hand stora livsmedels- och varuhallar. Den som praktiskt sysslat med varudistribution vet, att ett absolut byggnadsstopp för livsmedelshallar eller ett uttag av en extra investeringsavgift i ett tvångsläge för ett hallbygge omöjliggör vår önskan att sänka priser eller stävja ytterligare prishöjningar.

I detta läge, som givetvis även kan inträffa för andra sektorer inom den i princip förbjudna byggskapen, måste man allvarligt pröva vilken väg man bör välja för att styra en investering. I detta val av vägar bör man inte heller lämna åsido en prövning av vilka konsekvenser en ekonomisk styrning kan föra till. Det kan lätt inträffa att de som utan större skada eller svårighet kan erlagga den extra investeringsavgiften inte tillhör den högsta angelägenhetsgraden.

En skärpning av byggnadsregleringen inom de sektorer som föreslås i propositionen synes vara den som bäst kan gagna syftet med en reglering, där det gäller att styra investeringarna så att de kan gagna och inte skada andra för samhället viktiga intressen. Skärpningen inom den förbjudna sektorn måste dock innehålla möjligheter till vissa absolut nödvändiga undantag, där angelägenhetsgrad etc. måste ligga till grund för att man skall frångå den skärpta byggnadsregleringen. Då det beräknats en mycket ringa inkomst av den föreslagna extra investeringsavgiften torde det vara möjligt, och kanske lämpligt, att det slutliga avgörandet i fråga om tillstånd inom denna sektor läggs direkt hos regeringen. Eftersom man kan räkna med ett relativt begränsat antal ärenden, som behöver gå till ett avgörande på högsta ort, torde belastningen för departementet bli överkomlig. Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att utforma en skärpning av prövningen av ärendena på länsplanet och vilka ärenden som måste prövas av regeringen. Det måste under alla förhållanden inom en svårbedömd och betydelsefull sektor inom samhällslivet finnas plats för en viss förnuftsmässig och praktisk bedömning av de enskilda fallen innan ett slutligt beslut fattas.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen måtte besluta

att avslå Kungl. Maj:ts förslag om införande av en extra investeringsavgift å 25 procent för vissa byggnadsarbeten, och i dess ställe besluta om att Kungl. Maj:t får fullmakt att vidtaga en ytterligare skärpning av byggnadsregleringen, som i princip kan innebära byggnadsstopp för icke prioriterade objekt inom de i propositionen uppräknade byggnadsområdena, för att ernå en styrande effekt på investeringarna, samt

att den slutliga prövningen av undantag från förbudet, när synnerliga skäl ur samhällets synpunkt kan styrkas, måtte uppdragas åt regeringen, som i de enskilda fallen äger att fatta slutliga beslut.

Stockholm den 26 januari 1967

John Lundberg (s)
